

Med sikte på framtiden – Tankesmedja för friluftsliv 2018

Sammanfattning av workshops/seminarier

Kartläggning av friluftsområden – till vilken nytta?

Arrangör: Naturvårdsverket

Workshopledare: Ulrika Karlsson, Naturvårdsverket

Metod för kartläggning av naturområden för friluftsliv

Ulrika Karlsson, Naturvårdsverket, berättade om Naturvårdsverkets regeringsuppdrag från 2016 om att utveckla en metod för kartläggning av naturområden för friluftsliv. En vägledning håller på att tas fram och när den är klar ska den följas av utbildningsinsatser mot kommuner och länsstyrelser.

En pilotstudie för att testa metoden genomförs och i den ingår: Arjeplog, Finspång, Region Gotland, Skellefteå, Smedjebacken. Till den är en referensgrupp knuten som består av friluftssamordnare från cirka åtta län.

Ulrika berättade att ett slutseminarium för studien ska hållas i oktober 2018. Då ska metod och kartläggning vara reviderad.

Naturvårdsverket kommer 2019 att börja kommunicera metoden till alla kommuner i syfte att så många som möjligt ska börja arbeta med kartläggning enligt metoden. Kompetensutvecklingsinsatser kommer att behövas.

Vägledning för kommunala friluftsplaner ska påbörjas under hösten 2018, men det är ännu oklart om den blir klar under året. Ulrika påpekade att kommuner inte måste göra en kartläggning innan man gör en friluftsplan, men att det är en fördel.

Att göra en kartläggning handlar om att välja ut vilka naturområden som har betydelse för friluftsliv. Dessa områden värderas, klassificeras och visualiseras. Detta ska sedan följas upp och uppdateras löpande. Det kan ta allt ifrån sex månader till två år att göra kartläggningen. Tänk på att det är viktigt att frågan är politiskt förankrad i kommunen innan man drar igång en kartläggning. Etablera en arbetsgrupp. Underlag ska utgå från befintligt underlag. Men om underlag saknas kan man ta fram det.

Ökat nyttjande av friluftsområden i Skellefteå

Ulrika Rönnlund, friluftssamordnare på Skellefteå kommun, berättade att arbetet i kommunen började som ett LONA-projekt som syftade till ökat nyttjande av friluftsområden. Kommunen ville kartlägga vad folk tyckte om olika områden och i samband med det kom frågan från Naturvårdsverket om att delta i pilotstudien för att testa metoden som tagits fram i regeringsuppdraget. Skellefteå tycker att det är viktigt att kartlägga områden eftersom Skellefteå och andra tätorter i kommunen växer; nya bostäder och annat kräver mark. Det behöver inte vara fel att bygga hus på ett grönområde om man vet att grönområdet har liten betydelse.

Ulrika berättade att kommunen jobbat med insamling av underlag och utgått från det som finns hos kommun och länsstyrelser, till exempel underlag om vandrings- och skoterleder. Man har även tittat på brukarundersökningar och LONA-projekt. Enligt kartläggningsmetoden finns det elva områdestyper. Utifrån de GIS-skikt man har ska man dela in områden i dessa områdestyper. Det handlar både om stora och små områden, långa och korta leder.

Gruppövning där metoden testades i liten skala

Gruppövningen resulterade i att alla grupper hade gjort i princip samma klassning, vilket tyder på att metoden funkar.

Kommentarer: Det kändes som att vi snabbt hittade ett gemensamt synsätt. Bra att diskutera innan man värderar. Viktigt att göra en tydlig avgränsning mellan olika skikt.

Frågor och svar

Hur ska man kategorisera den skolnära naturen?

Svar: Den skolnära naturen finns med. Osäkert vilken kategori den hamnar under, men antagligen under tätortsnära rekreationsområden.

Olika grupper har olika tillgång till naturen, alla grupper har inte den bästa tillgängligheten. Kan man se vilken typ av grupp som har vilken tillgång till naturen i metoden/verktyget?

Svar: Nja, det får man i så fall skriva i beskrivningen av området. Detta är en kartläggning av friluftsområden, det är inte en värdering av om ett område passar för framtida exploatering eller inte. Men brukarfrekvens med som ett kriterium. Men man kan använda karteringsverktyget om man ser att det finns behov av strategisk planering för vissa grupper och i vissa områden.

Det är nu en tregradig skala, kan man inte slå ihop och ta ett genomsnittsvärde? Är det en subjektiv bedömning som man gör?

Svar: Är man en grupp som gör detta så kommer det att bli en hög kvalitet på klassningen även om det känns som en subjektiv bedömning. Vi gör som i Norge och har kommit fram till att det är en bra metod. Pilotgruppen har inte utvärderat momentet med

värdering, men vi har i likhet med Norge bedömt att vissa av värderingskriterierna väger lite tyngre när man gör den slutgiltiga bedömningen. Det är viktigt att dokumentera vad som ligger till grund för varför man satt 1:a, 2:a eller 3:a. När personerna i gruppen som gör klassningen känner till området funkar det, man gör värderingar utifrån de lokala förutsättningarna. Till exempel så behöver man i Arjeplog inte 20 000 besökare för att det ska vara ett värdefullt område.

Hur jobba med brukarfrekvens, hur kan man komma fram till vad som är en 3:a i en liten ort jämfört med vad som är en 3:a i en stor ort? Där behövs vägledning. En badplats har ju bara hög brukarfrekvens vissa delar av året, hur ska man bedöma när badet inte används resten av året?

Svar: Fundera så här, skulle jag välja att flytta till ett område där det finns en badplats som bara kan användas en månad om året? Ja, till exempel en barnfamilj skulle se det som ett viktigt område.

Friluftslivsperspektivet kommer inte alltid in i ekosystemtjänstvärderingar. Hur kan man få in ekosystemtjänstperspektivet i detta, till exempel i en friluftspan? Hur har ni värderat de kulturella ekosystemtjänsterna, går de att använda i detta?

Svar: Ja, spontant borde det gå. Vi arbetar med grön infrastruktur på regional nivå. Tidigare har fokus varit själva grönstrukturen, men denna kartläggning utgår från friluftsvärden. Det handlar inte bara om naturvärdet utan om så mycket annat också. Detta bör föras in arbetet med kartläggningar och liknande arbete.

Man kan arbeta med att lägga många GIS-skikt på varandra, ex jordbruksmark, friluftsvärden. Man får då till slut en karta som visar "Område där risk för konflikt vid exploatering föreligger". Detta blir ett underlag för de som planerar och är med på samråd om bostadsbyggande.

Viktigt att få med alla gröna stråk, lätt att missa stråken mellan viktiga friluftsområden. Dessa stråk måste vi identifiera och få med i kartläggningen så att de inte försvinner.

